

Tämä on rinnakkaistallenne.

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat *saattavat poiketa* alkuperäisestä julkaisusta.

Julkaisun tekijä(t): Paldanius, Mika; Lumme, Riitta; Tikka, Leena; Liikanen, Eeva; Penttinen, Ulla

Julkaisun nimi: Miten korkeakoulut vastaavat jatkuvan oppimisen haasteisiin?

Julkaisuvuosi: 2019

Versio: Julkaistu versio

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Paldanius, M., Lumme, R., Tikka, L., Liikanen, E. & Penttinen, U. (2019). Miten korkeakoulut vastaavat jatkuvan oppimisen haasteisiin? *Bioanalyttikko*, (2), 32-34.

TEKSTI Mika Paldanius, dosentti, yliopettaja, Oulun ammattikorkeakoulu
Riitta Lumme, tiimi- ja tutkintovastaava Metropolia Ammattikorkeakoulu
Leena Tikka, yliopettaja, Savonia Ammattikorkeakoulu
Eeva Liikanen, yliopettaja, Tampereen ammattikorkeakoulu
Ulla Penttinen, yliopettaja, Yrkeshögskolan Novia
KUVAT Depositphotos

Miten korkeakoulut vastaavat jatkuvan oppimisen haasteisiin?

Minkälaista yleistä ja ammattialakohtaista kohtaista osaamista tarvitaan tulevaisuuden laboratoriotyössä? Tätä kysymystä pohditaan ammattikorkeakouluissa opetussuunnitelmatyön yhteydessä, mutta tänä päivänä entistä useammin myös jatkuvan oppimisen koulutusta suunniteltaessa. Vuoden alussa voimaan tulleissa ammattikorkeakoululain muutoksissa (1368/2018) vahvistettiin korkeakoulujen tehtäviä jatkuvan oppimisen opiskelu-

mahdollisuuksien tarjonnassa. Aiemmin käytetyn elinikäisen oppimisen rinnalla puhutaan jatkuvasta oppimisesta. Elinikäisellä oppimisella tarkoitetaan koko elämänkaaren aikaista oppimista. Se kattaa formaalin, muodollisen koulutusjärjestelmän mukaisen oppimisen ja koulutusjärjestelmän ulkopuolella tapahtuvan oppimisen. Hallituksen esityksessä (152/2018) on todettu, että korkeakoulujen nykyinen koulustarjonta elinikäisen oppimisen

tukemiseksi ei vastaa kysyntää, eikä jatkuvan oppimisen tarpeita. Tarjontaa ei ole ollut riittävästi, se on heikosti tunnettua ja opinnot ovat maksullisia.

Uudessa laissa tehtiin myös muutoksia ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kelpoisuusvaatimuksiin. Opiskelijaksi voidaan valita henkilö, jolla on kahden vuoden työkokemus aiemman kolmen vuoden sijaan. Ammattikorkeakoulututkinto tai muu soveltuva korkeakoulutut-

kinto ovat edelleen hakukelpoisuusvaatimuksena, mutta lisäksi ammattikorkeakoulut voivat ottaa opiskelijaksi henkilön, jolla he arvioivat olevan riittävät tiedot ja taidot opintoja varten. Käytännössä tämä tarkoittaa, että koulutukseen voidaan valita esimerkiksi opistoasteen tutkinnon suorittaneita laboratoriohoitajia. Tulevaisuudessa ammattikorkeakoulut voivat lakimuutoksen perusteella käyttää harkinnanvaraisuutta valinnoissaan. Uutta lakimuutosta voidaan soveltaa syksyllä 2020. Ammattikorkeakoulut ilmoittavat linjauksistaan keväällä 2019.

Tämän vuoden alussa julkaistun Korkeakouluvision tiekartan tavoitteena on lisätä jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia korkeakouluissa, joita ovat esimerkiksi digitaalisen ja modulaarisen kurssitarjonnan lisääminen. Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti helmikuussa 2019 jatkuvan oppimisen työryhmän tekemään ehdotukset, joilla vahvistetaan kannusteita työuran aikaiseen opiskeluun, lisätään osaamisen kehittämisen suunnitelmallisuutta, parannetaan työn ja opiskelun yhteensovittamista ja kohdennetaan koulutusta digitalisaation ja työn murroksen aloille. Ehdotus tiekartasta ja toimenpiteistä on valmiina huhtikuu lopussa 2019.

Lainsäädäntöuudistusten ohella elinikäisestä ja jatkuvasta oppimista keskustellaan aktiivisesti. Esimerkiksi Sitra julkaisi Elinikäisen oppimisen tahtotilan, joka muodostuu neljästä teesistä: 1) Kaikki oppivat läpi elämän, 2) Yleissivistys, perustaidot ja osaaminen ovat hyvinvoinnin perusta, 3) Osaaminen uudistaa työelämää ja työelämä osaamista, 4) Suomen menestys rakentuu osaamiselle. (Kohti osaamisen aikaa 2019.) Osaamista tuotetaan jatkossa entistä enemmän koulutusjärjestelmän ulkopuolella. Tutkintoperustainen oppiminen muodostaa yhden osan osaami-

sen kehittämisestä. Tulevaisuudessa tarvitaan myös uudenlaisia osaamisen kehittämisen tapoja. Niitä tarjoavat monimuotoistuvat digitaaliset oppimisympäristöt, sidosryhmä- ja asiakasverkostoista oppiminen ja työyhteisöissä tapahtuvat oppimisprosessit (Osaminen 2035). Työntekijä voi valita mitä, missä ja milloin opiskelee.

Kansainvälisyys, etenkin eurooppalaisuus, korostuu myös kliinisessä laboratoriotyössä. EFLM (European federation of clinical chemistry and laboratory medicine) tekee työtä laboratorioprosessien harmonisoimiseksi ja julkaisee eurooppalaisia suosituksia. EFLM tarjoaa verkkosivuillaan opetusmateriaalia ja kutsuu laboratorioväkeä ympäri Euroopan webinaareihin.

Korkeakoulujen rooli jatkuvassa oppimisessä

Korkeakouluilta odotetaan uusia jatko- ja täydennyskoulutuksen toteutustapoja, joilla voidaan hankkia uutta osaamista ja täydentää aikaisempia tutkintoja. Nykyinen tarjonta on vähäistä suhteessa siihen, minkälainen osaamistäydennystarve on työelämässä. (Kosonen & Miettinen 2019.) Ammattikorkeakoululaissa on vuodesta 2015 ollut elinikäisen oppimisen edistämisen velvoite. Tämän vuoden alusta voimaan tulleen amk-lain mukaan korkeakoulujen tulee tarjota jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia aiempaa enemmän. Siihen kuuluvat avoimen ammattikorkeakoulutuksen, erikoistumiskoulutuksen, erillisten opintojen ja maahanmuuttajille järjestettävän valmistavan koulutuksen opintopisteet sekä liiketoimintana toteuttava tilaus- ja täydennyskoulutus.

Koulutusta voidaan järjestää avoimen ammattikorkeakoulun opintojen kautta tai erillisinä opintoina. Tutkinnon osien tarjoamista maksullisena täydennyskoulutuksen on hyödynnetty

toistaiseksi vähän. Lainsäädäntö mahdollistaa nykyisellään erilaisien koulutusten toteuttamisen. Tutkintokoulutus on osallistujille maksutonta. Avoimen ammattikorkeakoulun kautta järjestettävistä opinnoista voidaan periä enintään 15 euroa opintopistettä kohti. Työnantajakohtaisesti voidaan räätälöidä sekä tutkinto- että täydennyskoulutuksia. Korkeakoulut hinnoittelevat täydennys- ja tilauskoulutuksia liiketoimintatoimintaperiaattein.

Ylempi ammattikorkeakoulu-tutkinto on yksi jatkuvan oppimisen väylä. Bioanalytiikan 20 op:n verkosto-opinnoissa hyödynnetään digitaalisia oppimisympäristöjä. Opintoja voi suorittaa myös avoimen ammattikorkeakouluväylän kautta ja halutessaan hakeutua myöhemmin tutkinto-opiskelijaksi. Suoritetut opintokokonaisuudet ja opintojaksot nopeuttavat tulevia ylemmän ammattikorkeakoulun opintoja. Ylemmän ammattikorkeakoulun työelämälähtöinen korkeakoulu-tutkinto antaa saman kelpoisuuden kuin yliopistossa suoritettu maisteritutkinto. Laajuudeltaan opinnot ovat 60-90 opintopistettä ja kestoltaan 1-2,5 vuotta. Osassa ammattikorkeakouluja tutkinnosta käytetään nimitystä Master-tutkinto.

Ylemmän ammattikorkeakoulun tutkinnot voidaan suorittaa työn ohessa. Opintojen aikana monialaisuutta toteutetaan yhteisillä muiden asiantuntijoiden pitämällä opinto-osuuksilla. Perustutkintoihin verrattuna opinnäytetyöhön ja sen kehittämisenäkökulmaan työelämässä on varattu aikaa opinnoista 30 opintopistettä. Digitalisaatio mahdollistaa korkeakoulujen välisen yhteistyön opetuksen järjestämisessä. Opiskelu voidaan toteuttaa aikaan ja paikkaan sitomattomana. Digitaalisia oppimateriaaleja käytettäessä opettaja valitsee kuhunkin tarpeeseen parhaiten

sopivat sisällöt. Siinä toteutuu palvelullistuminen, johon liittyy lisenssisoidun oppimateriaalin jatkuvasti päivitetty sisältö. Yksilöllinen oppiminen mahdollistuu, ja opiskelumotivaatio kasvaa yksilöllisen palautteen kautta.

Bioanalyttikkoja kouluttavien ammattikorkeakoulujen (Metropolia, Novia, Oulu, Savonia, Tampere, Turku) yhteistyönä toteutetaan ylemmän ammattikorkeakoulun klinisen asiantuntijan tutkintoa joka toinen vuosi alkavilla ryhmillä, seuraavaksi syksyllä 2020. Tällöin alakohtaisten ammatillisten opintojen toteuttamisen vastuu on jaettu, opintojen sisältö, tavoitteet ja arviointi ovat kaikille opiskelijoille yhtenevät. Lisäksi mm. Savonia aloittaa joka toinen vuosi oman bioanalytiikon ja röntgenhoitajan klinisen asiantuntijan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon.

Bioanalyttikkojen on mahdollista hakeutua muihinkin ylemmän ammattikorkeakoulun tutkintoihin. Savoniassa näitä ovat Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen sekä Master's Degree Programme in Digital Health. Tampereen ammattikorkeakoulussa on tarjolla Hyvinvointiteknologia sekä Sosiaali- ja terveysalan johtaminen. Metropolia- ja Savonia-ammattikorkeakouluilla on tarjolla kolme sosiaali- ja terveysalan tutkinto-ohjelmaa: Kliini-

nen asiantuntijuus, Digitaalisten palvelujen asiantuntija, Sosiaali- ja terveysalan palvelujen ja liiketoiminnan johtaminen sekä Health Business Management. Novia-ammattikorkeakoulu voi valita bioanalytiikan opintojen sijaan Utveckling och ledarskap. Oulun ammattikorkeakoulussa bioanalyttikot voivat hakea opiskelijoiksi sosiaali- ja terveysalan johtamisen tutkinto-ohjelmaan.

Täydennyskoulutuksen osalta tarjonta on laboratorioalalla ollut melko niukkaa. Kysyntää tuntuisi erityisesti olevan preanalytiikan ja vierianalytiikan osa-alueella. Erikoistumiskoulutuksissa ei bioanalytiikoille ole ollut juurikaan sopivia sisältöjä. Täydennys- ja erikoistumiskoulutuksen suunnittelussa tarvitaan hyvää yhteistyötä työelämän kanssa, jotta tarjonta vastaa laboratoriotyössä tarvittavaa osaamista. Tarvitaan myös keskusteluja ja toimenpiteitä siitä, miten osaamisen kehittyminen mahdollistuu työpaikoilla. Esimerkiksi tarvitaan klinisen sytologian erityisosaamista. Tämän alan laadukasta täydennyskoulutusta voidaan toteuttaa koulutusorganisaation ja työelämän hyvällä yhteistyöllä.

Lähteet:

1. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja am-

mattikorkeakoululain muuttamisesta 152/2018.

2. Korkeakoulutus ja tutkimus 2030-luvulle. Taustamuistio korkeakoulutuksen ja tutkimuksen 2030-vision työlle. Opetus- ja kulttuuriministeriö
3. Kosonen, J. & Miettinen, T. 2019. Korkeakoulut työuran aikaisen oppimisen edistäjinä. Muistio. Helsinki: Sitra. Lainattu 5.4.2019, saatavilla: <https://www.sitra.fi/artikkelit/korkeakouluilla-edessaan-mitava-jatkuvan-oppimisen-koulutustehtava/>
4. Kohti elinikäistä oppimista. Yhteinen tahtotila, rahoituksen periaatteet ja muutoshasteet. Sitran selvityksiä 150. Lainattu 5.4.2019, saatavilla <https://www.sitra.fi/julkaisut/kohti-elinikaista-oppimista/>
5. Kohti osaamisen aikaa 2019. 30 yhteiskunnallisen toimijan yhteinen tahtotila elinikäisestä oppimisesta. Sitran selvityksiä 146. Lainattu 5.4.2019, saatavilla <https://media.sitra.fi/2019/02/06165242/kohti-osaamisen-aikaa.pdf>
6. Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta 1368/2018.
7. Osaaminen 2035. Osaamisen ennakointifoorumin ensimmäisiä ennakointituloksia. Raportit ja selvitykset 2019:3. Helsinki: Opetushallitus.
8. Työn murros ja elinikäinen oppiminen Elinikäisen oppimisen kehittämistarpeita selvittävän työryhmän raportti. Opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisuja 2018:8.
9. <https://www.sanomapro.fi/viisi-trendia-nain-digitalisatio-auttaa-opettajaa-ja-innostaa-oppilasta/>
10. <https://minedu.fi/digitaaliset-oppimisymparistot>
11. EFLM e-learning platform
12. <https://elearning.eflm.eu/>
13. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>